

REDUSERT KJØTTFORBRUKT BØR VÆRE ET EGET POLITISK MÅL

Usunt kosthold er påvirkbar risikofaktor nummer to, etter høyt blodtrykk, som tar flest liv for tidlig i Norge (Folkehelseinstituttet, kilder 1 og 2).

Helsedirektoratets rapport Samfunnsgevinster av å følge Helsedirektoratets kostråd har sett på 14 ulike kostholdsfaktorer, og regnet ut at gevinsten av å kutte litt ned på forbruket av rødt og bearbeidet kjøtt, kan spare samfunnet for milliarder kroner per år (utgifter på helsevesenet og pga. produksjonstap), samt gi samfunnsgevinst i form av bedre livskvalitet og lengre liv (3). Et lavere kjøttforbruk kan altså spare mange nordmenn for sykdom, lidelse og tapte leveår.

Statistikken fra helsemyndighetene viser at omtrent halvparten nordmenn spiser for mye rødt kjøtt og bearbeidet kjøtt, og 80% nordmenn spiser for mye mettet fett (4). Meieriprodukter og rødt kjøtt er hovedkilden til mettet fett i norsk kosthold (5). Statens kostråd anbefaler å begrense rødt og bearbeidet kjøtt, se <https://helsenorge.no/kosthold-og-ernaring/kostrad>

Vi i HePla mener derfor at det å redusere forbruket av kjøtt (rødt kjøtt og bearbeidet kjøtt), burde derfor være et eget politisk mål. Dette er dessverre ikke erklært som et eget politisk mål i Handlingsplanen for bedre kosthold 2017 - 2021 (4). Det å spise mer frukt og grønt, altså mer plantekost, er i Handlingsplanen for bedre kosthold 2017 - 2021 allerede, og dette er bra. Redusert kjøttforbruk burde også være der.

FOLKEHELSE- OG LANDBRUKSPOLITIKKEN BØR HENGE BEDRE SAMMEN

Videre bør staten jobbe for at folkehelsepolitikk og landbrukspolitikk henger bedre sammen enn i dag. I dag har vi to problemer:

--Staten gir mange milliarder skatte kroner i subsidier, til produksjon av kjøtt og meieriprodukter,

--Staten pålegger bønder, med hjemmel i omsetningsloven, til å drive generisk reklame for kjøtt og meieriprodukter, gjennom de spalte opplysningskontorene for egg og kjøtt, og for melk og meieriprodukter (6,7) Opplysningskontorene driver i praksis generisk reklame/generisk markedsføring av kjøtt, egg, melk og meieriprodukter.

Dette skjer samtidig som meieriprodukter og rødt kjøtt er hovedkilden til mettet fett i norsk kosthold (5). 80 % nordmenn spiser for mye mettet fett. Omtrent 50 % nordmenn spiser for mye rødt og bearbeidet kjøtt (kilde 4).

MINDRE KJØTT- OG MER PLANTEKOSTPRODUKSJON I NORGE ER MULIG, BÆREKRAFTIG OG BRA FOR MATSIKKERHETEN

Det er fokus på at norsk matproduksjon bør ivareta bærekraftsmål og matsikkerhet. De nyeste publiserte landbruksrapportene og utredningsnotatene viser at

---norsk jordsmonn er godt egnet til å mangedoble dyrkning av nettopp de matvarene som statens kostråd anbefaler å spise mer av, som erter, bønner, kålvekster og rotgrønnsaker (8,9)

---det å dyrke mer plantekost og mindre husdyrfôr både vil gi mer mat (målt i kalorier og protein per dekar dyrket jord) samt lavere utslipp av klimagasser per produsert gram protein (10, 11 og 12).

I dag brukes 90% av norsk dyrket jord til å dyrke husdyrfôr, isteden (13). Myter som "norsk dyrket jord er best egnet til å dyrke husdyrfôr" bør imåtegås ved hjelp av disse rapportene (8-12 - kontakt gjerne forfatterne for mer informasjon, f.eks. arne.gronlund@nibio.no).

Norsk husdyrproduksjon, derav både melkeproduksjon og produksjon av storfekjøtt og sauekjøtt (altså ikke bare svin og kylling som krever soya), krever store mengder importert kraftfôr (14), i tillegg til at husdyrfôr dyrkes på 90 % av norsk dyrket jord (13). Dette fordi dagens omfang på kjøtt- og meieriproduksjon er altfor stort, mye større enn det som kan produseres på norske ressurser alene, og på bærekraftige norske ressurser.

VI FORESLÅR FØLGENDE:

- 1) Gjøre landbruksministeren og regjeringsfraksjonen i helse- og sosialkomiteen på Stortinget oppmerksom på at regjeringens forslag om å legge ned opplysningskontorene for egg og kjøtt, og for melk og meieriprodukter er svært positivt for folkehelsen, og be om at de fortsetter å jobbe for dette.
- 2) Oppfordre kommunene til å sette mål for reduksjon av kjøttkonsumet ved offentlige institusjoner, f.eks. aldershem. Det kan gjøres dels ved å redusere mengden kjøtt per porsjon (og i stedet ha mer grønnsaker/belgvekster i porsjonen), dels ved å ha en mer variert meny, med flere retter uten kjøtt.
- 3) HOD og Eldre- og folkehelseministerens stabb bør informere offentligheten og påpeke at kjøttkonsumet bør ned og at landbrukspolitikken må harmoneres med rådene til Ernæringsrådet/Helsedirektoratet, noe som ikke er tilfelle i dag.
- 4) Landbrukspolitikken bør gjennomgås i en stortingsmelding der målet er å kartlegge hvordan norsk landbruk kan endres til å produsere fremtidens mat, gitt de kostholdsradene vi i dag har. Viser til bl.a. prosjektet Food Pro Future ved Nofima/NMBU (kilde 15)

KILDENE

Om kosthold og helse

- 1) Folkehelseinstituttet. Sykdomsbyrde i Norge 1990–2013, side 94, figur 7
<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2016/rapport-20161-pdf.pdf>
<https://www.fhi.no/publ/2016/sykdomsbyrde-i-norge-1990-2013/>
- 2) Folkehelseinstituttet. Dødelighet og dødsårsaker i Norge gjennom 60 år 1951-2010, side 15, figur 3
<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/helseregistre/dar/dodelighet-og-dodsarsaker-pdf.pdf>
- 3) Helsedirektoratet. Samfunnsgevinster av å følge Helsedirektoratets kostråd, 2016, tabell 3.1 side 27 <https://helsedirektoratet.no/publikasjoner/samfunnsgevinster-av-a-folge-helsedirektoratets-kostrad>
- 4) Handlingsplan for bedre kosthold 2017 – 2021, side 13 og 9
https://www.regjeringen.no/contentassets/fab53cd681b247bfa8c03a3767c75e66/handlingsplan_kosthold_2017-2021.pdf Siterer (kortversjonen
https://www.regjeringen.no/contentassets/fab53cd681b247bfa8c03a3767c75e66/kortversjon_hand

[lingsplan kosthold 2017-20212.pdf](#)) side 8: «Kjøtt. 45 prosent av menn og 67 prosent av kvinner spiser anbefalt mengde rødt kjøtt. 25 prosent av menn spiser dobbelt så mye rødt kjøtt som anbefalt»

"Mettet fett. 85 prosent av 9- og 13-åringene har et høyere inntak av mettet fett enn anbefalt. Nærmere 80 prosent av voksne har et høyere inntak av mettet fett enn anbefalt."

5) UTVIKLINGEN I NORSK KOSTHOLD 2017 side 45

<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/1414/Utviklingen-i-norsk-kosthold-2017-IS-2680.pdf>

Hva sier internasjonale oppsummeringer om kjøtt:

- Nordisk ministerråd. Nordic Nutrition Recommendations 2012, side 22
<https://www.norden.org/en/theme/former-themes/themes-2016/nordic-nutrition-recommendation/nordic-nutrition-recommendations-2012>
- World Health Organization, International Agency for Research on Cancer. Q&A on the carcinogenicity of the consumption of red meat and processed meat
http://www.iarc.fr/en/media-centre/iarcnews/pdf/Monographs-Q&A_Vol114.pdf
- Cancer Research UK, «Processed meat and cancer – what you need to know»
<http://scienceblog.cancerresearchuk.org/2015/10/26/processed-meat-and-cancer-what-you-need-to-know/>

Kilder om opplysningskontorene

6) Meld. St. 11 (2016–2017) Endring og utvikling — En fremtidsrettet jordbruksproduksjon, side 112 og 139 <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-11-20162017/id2523121/7.7>)

7) Landbruks- og matdepartementet. Lov 10. juli 1936, Lov til å fremja umsetnaden av jordbruksvarer

Kilder om landbruk

8) Mittenzwei, Milford, Grønlund. NIBIO, 2017. Utredningsnotat. Status og potensial for økt produksjon og forbruk av vegetabiliske matvarer i Norge. side 10 og 11

<https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2451799>

9) Arnoldussen m.fl. Agrianalyse, 2014. Økt matproduksjon på norske arealer (om erter s. 59, om dyrkningsklasser – s. 57) <https://www.agrianalyse.no/publikasjoner/okt-matproduksjon-pa-norske-arealer-article328-856.html>

10) NIBIO, 2017, Klimatiltak i norsk jordbruk og matsektor. Kostnadsanalyse av fem tiltak

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/2017/Februar-2017/Klimatiltak>

11) Karlsson m.fl. Nordic Council of Ministers, 2017. Future Nordic Diets. Exploring ways for sustainably feeding the Nordics. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1163192/FULLTEXT01.pdf>

12) Bjørn Vidar Vangelsten: Mot et bærekraftig norsk matsystem: Effekt på selvforsyningsgrad og norsk jordbruk ved redusert konsum av kjøtt. Masteroppgave ved Nord universitet. 2018.

13) Regjeringen. Jordvern <https://www.regjeringen.no/no/tema/mat-fiske-og-landbruk/jordbruk/innsikt/jordvern/jordvern/id2009556/>

14) Landbruksdirektoratet. Korn og kraftfôr. Statistikk

<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/produksjon-og-marked/korn-og-kraftfor/marked-og-pris/statistikk>

15) Nofima. Food Pro Future prosjektet. <https://nofima.no/prosjekt/foodprofuture/>